

Vijf kruisen op Golgotha?

Uit deze vraag spreekt verbazing: er stonden toch drie kruisen op Golgotha? Jawel – volgens de traditionele voorstelling. Maar hoe zag de werkelijkheid er volgens Gods Woord uit? Daarop zal hierna eerst antwoord gegeven worden. Dan zal ook blijken dat de Here zich niet tussen twee maar tussen vier kruisen bevond. Dat maakt veel uit, als u weet dat de Schrift vier hoeken en vier einden aan de aarde onderscheidt, zoals bijv. in Psalm 22:28 – de Psalm die Jezus aan het kruis citeerde. Want op Golgotha bracht Jezus voor de gehele aarde Gods volkomen verzoening.

Volgens de evangelist Mattheüs verliepen de gebeurtenissen op Golgotha als volgt: eerst werd Jezus gekruisigd, daarna verdeelden de soldaten Zijn klederen door het lot te werpen (27:35), 'toen werden met Hem twee rovers gekruisigd, één aan Zijn rechter- en één aan Zijn linkerzijde' (27:38). De rovers 'beschimpten' Jezus (27:44).

De evangelist Lucas meldt dat 'toen' zij op Golgotha waren aangekomen, zij behalve Jezus ook 'de misdadigers' kruisigden, 'de ene aan Zijn rechterzijde en de andere aan Zijn linkerzijde' (23:33). Daarna wierpen de soldaten het lot om Zijn klederen te verdelen (23:34). Voorts geeft Lucas weer hoe 'één der gehangen misdadigers' Jezus lasterde en hoe 'de andere' hem bestraffend antwoordde (23:39-40).

In het evangelie naar Johannes staat te lezen dat op Golgotha 'twee anderen, aan weerszijden één, en Jezus in het midden' gekruisigd werden (19:18). 'Toen dan soldaten Jezus gekruisigd hadden' verdeelden zij zijn klederen (19:23). Voorts beschrijft Johannes hoe de soldaten kwamen en de benen braken van de eerste en van de andere, die met Hem gekruisigd waren, 'maar toen zij bij Jezus gekomen waren' Zijn benen niet braken, omdat zij zagen dat Hij reeds gestorven was (19:32-33).

Wat staat er precies?

Mattheüs 27:35

De werkwoordsvormen die vertaald zijn met 'gekruisigd' en 'verdeelden', staan in de aoristus, waarmee de feitelijkheid van deze handelingen wordt onderstreept.

Mattheüs 27:38

'Toen' (tote) wijst op een volgorde in de tijd: 'vervolgens'. Er zijn twee *lêstai*, rovers, gekruisigd. ^[1] *Lêstês* wijst op

iemand die met gebruikmaking van geweld pleegt te stelen, dit in tegenstelling tot een *kleptês*, een gewone dief.

Mattheüs 27:44

Voor 'beschimpen' staat *oneidizô* wat in de grond een afwijzing betekent.

Lucas 23:33-34

Hier betekent 'toen' (*hote*): 'precies op het moment dat...' De werkwoordsvorm waarvan 'gekruisigd' de vertaling is, staat in de aoristus. Er worden tegelijkertijd drie personen gekruisigd: Jezus en twee 'misdadigers' (*kakourgoi*) één aan Zijn rechterhand (*ek dexiôn*) en één aan Zijn linkerhand (*ek aristerôn*). In de oudheid heette iemand *kakourgos* als bekend was dat hij zware misdaden pleegde en niet voor moord terugdeinsde. ^[2] Wie *lêstês* wordt genoemd, is niet automatisch ook een *kakourgos*, net zo min als dat voor het omgekeerde opgaat.

Lucas 23:39-40

Voor 'de andere' staat in de grondtekst niet *allos* doch *heteros*, waardoor het wijst op personen van een verschillend slag. Dit kan niet op het onderscheid tussen *lêstai* en *kakourgoi* slaan, omdat er in Mattheüs 27:44 staat dat beide *lêstai* Jezus beschimpten. Dus moet het wel gaan om *kakourgoi* van een verschillende gezindheid. Voor 'lasteren' staat hier *blasphêmêô* wat erop duidt dat men iemand met woorden pijn aandoet.

Johannes 19:18

Ook nu weer staat 'kruisigden' in de aoristus. Johannes noteerde dat ook *allous* gekruisigd werden, twee *enteuthen kai enteuthen*, Jezus in het midden. Nu betekent *enteuthen* 'hiervandaan'. Maar dan zou de vertaling hier niet moeten luiden 'aan weerszijden één', doch 'twee hiervandaan en hiervandaan', namelijk gerekend vanuit het middelpunt, Jezus. *Allous* slaat hier niet op personen van hetzelfde slag, maar op degenen die als 'medegekruisigden' dezelfde straf ondergingen.

Johannes 19:23

De soldaten verdeelden Jezus' klederen toen (*hote*, 'op het moment dat') Zijn kruisiging al een feit was ('gekruisigd hadden' staat in de aoristus).

Johannes 19:32-33

De soldaten braken de benen van de eerste (*prôtos*) en de andere (*allos*) medegekruisigde. De soldaten 'kwa-

men' of 'gingen' (*êlthon* staat beide vertalingen toe) en braken hun benen, maar 'bij (*epi*) Jezus gekomen (*elthontes*)' hielden zij halt. Dezelfde constructie met *elth-* en *elth-* + *epi* treft men bijvoorbeeld in Marcus 11:13 aan. Zij duidt op een bepaalde route, een directe weg van het ene punt naar het andere, zeer bijzondere punt.^[3]

Hoe verliepen de gebeurtenissen op Golgotha?

Voor een goede reconstructie moet u eerst Lucas raadplegen. Deze beschrijft hoe de Romeinen tegelijk met Jezus twee misdadigers kruisigden, één aan Zijn rechterhand en één aan Zijn linkerhand. Vervolgens vermeldt hij dat één van hen – aan welke zijde is niet na te gaan – Jezus begon te lasteren, waarop de andere misdadiger voor Hem opkwam. Uit een en ander volgt dat de kruisen van de misdadigers direct naast dat van Jezus moeten hebben gestaan.

Volgens Mattheüs kruisigden de Romeinen eerst Jezus, verdeelden Zijn klederen en kruisigden op een later tijdstip twee rovers, aan elke zijde één. De twee rovers moeten dus na de twee misdadigers gekruisigd zijn. Zelfs in die omstandigheden presteerden zij het nog om met de omstanders mee te doen door Jezus te beschimpen.

In Mattheüs' relaas worden de medegekruisigden niet zo nadrukkelijk voor het voetlicht gehaald; hij vermeldt alleen de als laatsten gekruisigde rovers. Lucas doet dat ten aanzien van de beide misdadigers juist wel. Mattheüs en Lucas vullen elkaar in hun weergave van de feiten aan. Hoe zou het ene Schriftwoord ook het andere kunnen tegenspreken?^[4]

Johannes legt weer andere accenten, waarbij hem kenmerkend het beeld van vijf kruisen in het geheugen gegrift stond, namelijk twee aan weerszijden van Jezus' kruis. Hij meldt dat Jezus als eerste is gestorven. De soldaten constateerden dat toen zij – zonder omwegen – bij Zijn kruis^[5] waren aangekomen, nadat zij van twee gekruisigden al de benen hadden gebroken. Aangezien Mattheüs ook van de rovers vertelt dat er zich één aan Zijn rechterzijde en één aan Zijn linkerzijde bevond, moeten alle kruisen, 5 in getal, in een rechte lijn hebben gestaan. Zo moeten de soldaten op hun route eerst een rover en vervolgens een misdadiger zijn gepasseerd.

Alfred E. Dekker

^[1] Barabbas was ook een *lêstês* (Johannes 18:40).

^[2] Paulus schrijft hoe hij als een *kakourgos* in de boeien is geslagen (2 Timotheüs 2:9).

^[3] Zie ook Lucas 19:4-5.

^[4] Want 'alle Schrift is God-geademd' (*pasa graphê theopneustos*), 2 Tim. 3:16.

^[5] In de grondtekst staat *stauros*, letterlijk 'paal'.

Stichting E-H Depot Nederland
Gemeente Eben-Haëzer
Postbus 85111
3009 MC Rotterdam